

میان علم جدید و جهان بینی دینی تعارض وجود دارد؟

روزبه زارع

دکتری فلسفه تطبیقی و استادیار
پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه
اسلامی

منظور از «علم» (Science) در این نوشته، نه صورت ایده آل و آرمانی شناخت طبیعت؛ بلکه همین دستگاه معرفتی فعلی علوم تجربی است که در سه شاخه اصلی علوم فیزیکی، علوم زیستی و علوم شناختی بسط یافته است. نظریات (Theories) مطرح امروزی در این سه شاخه به عنوان محصولات فرایند چندصدساله از زمان نوزایش معرفتی (Renaissance) تا به امروز قلمداد می شوند.

مراد از «دین» نیز نه حقیقت فی نفسه قدسی نزد انبیا و اولیای معصوم الهی است و نه حتی معرفت دینی ناظر به فهم ما از اخبار متون مقدس یک دین خاص است؛ بلکه مراد از «دین»، ارکان جهان بینی الهی است که در قالب اصول مشترک میان ادیان ابراهیمی یهودیت، مسیحیت و اسلام طرح می شود؛ اصولی مانند: «وجود خدای کاملی که خالق و حافظ جهان است»؛ «انسانی که دارای سرشت دوگانه مادی و مجرد است و از ظرفیت هایی نظیر اراده آزاد (Free Will) بهره برده است تا سرنوشت خود را رقم بزند و به سمت سعادت حرکت کند که به طور کامل در حیات این دنیا دست یافتنی نیست» و «آموزه معاد که سرانجام سیر و حرکت جهان و انسان رامعین می کند».